

במספר שנים אחר היוכל תקנה וגו' (כה, טו) ברש"י ורבותינו דרשו מכאן שהמוכר שדהו אינו רשאי לגאול פחות משתי שנים שתעמוד שתי שנים ביד הלוקח וכו'. דו"ז הרב ר' נחמיה אלטר ז"ל כתב:

הנה ישבתי קושית הפנים יפות בפרשה העבר^(ב). שמקשה גבי רות^(ג) דהיה בשנה הראשונה^(ד) דאינו מהני הגאולה רק אחר שתי שנים עיי"ש. ולענ"ד י"ל לפימש"כ רש"י ברות^(ה) בזה"ל וחמותי ואני צריכות למכור נחלתינו, משמע מזה דהיה רק מכירה ורק כעין גאולה, ובמכירה אין צריך להמתין ב' שנים, והגם דכתיב (רות ד, ב): מכרה נעמי וגו' י"ל דקאי רק אלהבא כענין דכתיב נתתי כסף השדה^(ו) וד"ל.

ולא תונו וגו' את עמיתו ויראת מאלקיך (כה, יז). אא"ז השפת אמת ז"ל אמר: כתב רש"י כל דבר המסור ללב שאין מכיר אלא מי שהמחשבה בלבו נאמר בו ויראת מאלקיך, פשוט שע"י היראה יכולין לקיים דברים המסורים ללב, אמנם שמעתי מאא"ז מו"ר החדושי הרי"מ ז"ל שע"י שמירת אונאת דברים זוכין ליראה, ובאמת ב' הפירושים אמת, עפ"י מ"ש (אבות פ"ד משנה ב) שכר מצוה מצוה, ובוודאי ע"י עומק היראה יכולים לקיים יותר מצוות התלויות בלב, לכן שכר המצוה היראה, כדי לקיים עיי"ז המצוה בטוב יותר וכך לעולם.

וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית וגו' וצויתי את ברכתי לכם וגו' (כה, כ - כא). אי' בשם אא"ז החדושי הרי"מ ז"ל שאמר בשם הרבי ר' זושא ז"ל שפירש ואמר, שבאמת אם לא יאמרו כן, הי' תבואה הרבה ושובע בעולם בשנה הז' גם בלי שום ציווי מאת ד' יתברך על הברכה, אולם אם תאמרו מה נאכל וגו', אזי בהכרח לצוות את ברכתי וגו' (עי' בשפת אמת כאן שנת תרל"ז, מס' נועם אלימלך) וסיים אא"ז החדושי הרי"מ ז"ל ואמר וכו', שמשמע ומוכח מהתורה הזאת את גאונותו [צדקותו] של הרבי ר' זושא. (שש"ק ח"ה, מהר"ר יוסף מנדלקורן ז"ל).

וכי תאמרו מה נאכל וגו' (כה, כ). אא"ז האמרי אמת ז"ל אמר, שראה בספר אחד (בדרך דרוש) שהק' הלא כסף יענה את הכל, ואפשר לקנות, ותירץ שם כי השכנים

(ב) פ"י בהר עה"פ (כה, כה) ובא גואלו הקרוב אליו וגאל את ממכר אחיו וגו' וגם בספר המקנה לקדושין כא: בד"ה ההוא לקרוב קרוב קודם וכו'.

(ג) שא"י בפסוק (רות ד, ח) ויאמר הגאל לבעז קנה לך וישלף נעלו וגו'. שהקנה הגאל שהי' הקרוב ביותר לבעז הזכות לגאול את השדה.

(ד) כדמשמע בפסוקים שם ברות עיי"ש בפנים יפות.

(ה) רות ב, ט, עה"פ כי גואל אתה וגו'.

(ו) בראשית כב, יא. וברש"י נתתי לך: הרי הוא כמו שנתתיה לך. ה"נ כאן - מכרה נעמי קאי אאח"כ.

של ארץ ישראל היו בכעס על בני ישראל ולא רצו למכור להם שום מאכל, וא"ז
 ז"ל תירץ כי (עי' ב"מ לח.) רוצה אדם בקב שלו.¹

וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית וגו' וצויתי את ברכתי וגו' (כה, כ - א). אא"ז
הרב רבי שמואל שמרי' אבד"ק אוסטרובצא ז"ל כותב: לכאורה קשה איך יעלה
 על הדעת לומר על ישראל קדושים שיאמרו מה נאכל, כי מן הסתם שהקב"ה אמר
 להם לעשות כך, בטח שיהי' להם בטחון גדול שיהי' להם מה לאכול, ונ"ל דה"פ,
 דבאמת יהי' להם בטחון גדול שהקב"ה יתן להם פרנסה, רק שיהי' סוברים שהקב"ה
 יעשה להם נס שלא כדרך הטבע, היינו שיתן להם מן, כמו כשיצאו ממצרים, וזה וכי
 תאמרו מה נאכל דר"ת מה נאכל הוא מן, וה"פ וכי תאמרו מן נאכל, שאתן לכם מן
 ואעשה לכם נס חוץ מן הטבע, ע"כ אמר להם הקב"ה לא כן כמו שאתם סוברים, רק
 וצויתי את ברכתי לכם בשנה הששית ועשת וכו', ואעשה לכם נס בדרך הטבע וק"ל.
 (זכרון שמואל).

ועשת את התבואה לשלש השנים (כה, כא). אא"ז האמרי אמת ז"ל אמר, לכאורה
 הפירוש הפשוט כי התבואה בשנת הששית תהי' לשלש שנים, היינו שתגדל
 התבואה כ"כ בזאת השנה וקשה דא"כ החוטא שלא ישמור אח"כ שמיטה, ג"כ יהנה
 כבר מקודם מזו הברכה של שנת הששית, א"כ יהי' חוטא נשכר, ואמר, נראה לפרש
 כי התבואה בשנת הששית תגדל כרגיל, אך אח"כ בשביעית אחרי ששמרו כבר שמיטה
 תתברך ותתגדל התבואה עד לשנה השלישית, וזה פי' ועשת התבואה, ולפי"ז א"ש
 המדרש (ריש ויק"ר) עה"פ (תהלים קג, כ) גבורי כח עושה דברו וגו' במה הכתוב מדבר וכו'
 בשומרי שביעית הכתוב מדבר וכו' בשומרי שביעית הכתוב מדבר וכו' ודין חמי חקליה
 ביירה וכו' ושתיק יש לך גבור גדול מזה עי"ש, ולכאורה קשה מה הרבותא, הלא יש
 לו כבר הברכה משנת הששית, אך לפי הנ"ל אתי שפיר.

הנני להביא קטע ממכתב שכתב אא"ז האמרי אמת ז"ל להרב ממאנקטוב וז"ל:
 הגם י"ל בדברי המדרש קאי בזמן שאין חיוב בשמיטה רק מדרבנן ואז ליכא וצויתי את
 ברכתי ושפיר הוי גבורי כח וכו', אולם לי נראה עפמ"ש בתו"כ בפסוק זה וצויתי את
 ברכתי בשנה הששית כו' אין לי אלא ששית, בה' בד' בג' בב' כו' מנין ת"ל בשנה כו',
 לכן נראה שכל השנים הי' בשפע, והרשעים אמרו מקרה הוא ולא ברכה בזכות שביעית,
 אבל גבורי כח הבינו זה, אבל לא הי' ברכה מקדמת בערב שביעית טפי משאר השנים.

ואיש כי לא יהי' לו גואל והשיגה ידו וגו' (כה, כו). דו"ז הרב מפילץ ז"ל כותב: למה
 נצרך הקדמה אם לא יהי' לו גואל, יש לומר שבא לרמוז מי שלא יהי' לו קרוב